

Tijdschrift van het Priester Daensfonds
40e jaargang nr. 1 - 2016 Driemaandelijks tijdschrift
Toelatingsnummer 3775 - Erkenningsnummer P4A8022
Afgiftekantoor: 9300 Aalst 1
Verantwoordelijke uitgever:
Johan Velghe, Stasegemstraat 112/A1, 8500 Kortrijk

België-Belgique
P.B.
9300 Aalst 1
3/5036

Daens vandaag

„Wij hebben het ‘styagraha’, het stevig
vasthouden aan de waarheid van de
gelijkwaardigheid van alle mensen,
afgezworen. Alle schepselen Gods worden
niet met respect en rechtvaardigheid
behandeld.”

lees verder pagina 3

DRIEKONINGENGESPREKKEN, p. 6-9

INTERVIEW MET PAUL GHIJSELS, p. 10-12

VREDESPRIJS 2015, p. 12-13

Te noteren in uw agenda 2016

zondag 24 april

Erfgoeddag.

Sociale strijd, schoolstrijd, de voorstad groeit,... op de Sint-Jozefsparochie, Aalst zie pagina 16

zondag 5 juni

Daensdag.

Met o.m. Luckas Vander Taelen

zondag 26 juni

poëtisch-muzikale wandeling

van stadsfeestzaal naar de Sint-Martinuskerk en het jezuïetencollege in Aalst zie pagina 16

zaterdag 24 september

Daensquiz

dinsdag 1 november

Novemberhulde.

Begraafplaats, Aalst. Herdenken, bezinnen, actualiteit aan het graf van Adolf en Pieter Daens.

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur: Johan Velghe, Stasegemsestraat 112A/1, 8500 Kortrijk,

☎ 056 / 25 71 82, e-post: johan.velghe@skynet.be

Redactie: Stephan Beeckman, Willy De Turck, Erik D'Hondt, Herman Gevaert, Wilfried Lissens, Hendrik Strijpens, Frans Van Campenhout, Hugo Van de Voorde en Johan Velghe.

Opmaak: Erik D'Hondt, Wilgstraat 35, 9320 Erembodegem, ☎ 053 / 77 44 97, e-post: eriko@telenet.be

Kaftontwerp: Hugo Van de Voorde, ☎ 053 / 77 74 03, e-post: hugovandevoorde@skynet.be

Foto's: Jef Keymeulen, Rutger Lievens, Hugo Van de Voorde

Socioculturele vereniging PRIESTER DAENSFONDS vzw

Aangesloten bij het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV, Aalsterse Cultuurraad, Actiegroep Nederlands en Aalst Mixt).

Maatschappelijke zetel: Stadhuis, Grote Markt 3, 9300 Aalst

Correspondentie-adres: Stasegemsestraat 112A/1, 8500 Kortrijk,

e-post: info@daens.org, **webstek:** www.daens175.be en www.daens.org

Raad van Bestuur en Algemene Vergadering: Stephan Beeckman, Martien Bode, Peter Dauwe, Wouter De Bruyne (ondervoorzitter) Lieve De Geyter, Carolien De Neef, Joris De Kegel (secretaris), Johan Denijs, Willy De Turck (erevoorzitter), Annie De Smet, Vicky De Wolf, Nicole De Zeeuw, Jan Dhaene, Erik D'Hondt (penningmeester), Miel Dullaert, Luc Geeroms (archivaris), Herman Gevaert, Koen Gevaert, Jef Keymeulen, Rob Librecht, Jozef Liebaut, Rutger Lievens, Wilfried Lissens, Emiel Malderie, Eric Meersseman, Hendrik Strijpens, Roel Temmerman, Frans Van Campenhout, Karel Van den Bossche, Luc Van der Helst, Hugo Van de Voorde (communicatie en foto's), Joost Vandommele, Emiel Van Schuylenbergh en Johan Velghe (voorzitter).

Lidmaatschap (rekeningnummer: IBAN: BE40 7370 2745 3063; BIC: KREDBEBB)

Jaarlijkse bijdrage: 15 euro (7,50 euro: scholieren en studenten; 25 euro ereleden en openbare besturen); 50 euro (beschermende leden)

Daens Vandaag

**Driemaandelijks tijdschrift van het Priester Daensfonds
40e jaargang, nr. 1**

„Tant qu'un homme pourra mourir de faim à la porte d'un palais où tout regorge, il n'y aura rien de stable dans les institutions humaines”, schreef en drukte Eugène Varlin (ouvrier-imprimeur) in het vuur van de strijd van de Parijse Commune anno 1871. Zolang ook maar één mens crepeert voor de van weelde uitpuilende paleispoorten zal de maatschappij geen stabiliteit vertonen.

Het Franse establishment reageerde met massa-executies. Dertigduizend communards werden afgeslacht. De Parijse Commune die rijkdom herverdeelde en vrouwen gelijke rechten gaf, werd vermoord en 'fraternité, égalité en liberté' werd boven elke stad- en gemeentehuisingang ingemetseld.

Mohandas Karamchand Gandhi, beter gekend als Mahatma Gandhi (1869-1948) vocht met consequent volgehouden geweldloosheid tegen de Britse onderdrukking van zijn land. 'Satyagraha', het stevig vasthouden aan de waarheid, was de rode draad doorheen zijn acties. Hij werd vermoord door een haatdrager.

Martin Luther King (1929-1968) bewonderde Mahatma Gandhi. Zijn strijd dwong burgerrechten af voor zwarte Amerikanen. Ook hij werd vermoord.

Zij werden gehaat omdat ze het opnamen voor de zwakkeren.

Daensisten,

Vandaag juichen rechts-radicalen Duitsers bij uitslaande vlammen uit het dak van een asielcentrum. Rondom mij, in Vlaamse contreien, hoor ik tijdens debatten ogenschijnlijk keurige heren/dames ongeremd het scheldwoord 'bruinzakken' uitspreken, om vervolgens tijdens het dessert keuvelend de opportuniteit te bespreken van een aankoop/belegging van een circa vijfhonderdduizend euro kostende villa-met-zicht-op-zee. In het achterafgesprek krijg ik onze te verdedigen christelijke waarden fors ingepeperd. Waarden te verdedigen tegen de nakende zondvloed en de geopende poorten van de hel met Calais en Grande-Synthe bij Duinkerke als de verkenneren. Tussendoor wordt de pastoor van Zeebrugge op de figuurlijke brandstapel gegooit. De hoogmoedige en harteloze taal van graaf Leopold Lippens wordt als de mop van de dag afgedaan en de West-Vlaamse gouverneur Carl Decaluwé geprezen omdat hij de toeristen in de komende maanden een confrontatie met de rauwe realiteit van mensen in nood wil besparen. Zowaar worden 'de sossen' voor even al hun erfzonden vergeven omdat Renaat Landuyt gesproken heeft. Geen woord wordt gerept over onze economische en diplomatieke relaties met dwangregimes en andere haviken. Oorlogsellende, hongersnood en watergebrek, verstikkende onvrijheid, dagelijkse angst voor eigen lijfsbehoud, het recht op menselijk geluk of minstens een zoektocht naar geluk,... komen evenmin aan bod. Ik hoor bij die zelfverklaarde Vlaamse elite nooit: geef mensen hoop, geef mensen uitzicht op menswaardigheid, biedt mensen een helder traject aan. Ik hoor een jeremiade met moslimslechteriken in de hoofdrol. Tegelijkertijd is het cordon sanitaire opgetrokken rond de ongetwijfeld ook aanwezige positieve verhalen. De fatwa van het eigen grote gelijk versmacht elke nuance.

Hoe groot wordt onze Vlaamse januskop? Hoeveel percentage dr. Jekyll en mister Hyde kweken we ons aan? Hoe diep is onze tong gespleten in het roemen van Vlaamse deugden en het uitslaan van racistische taal? Hoe ver glijden we weg van de Verlichtingsidealen gelijkheid, broederlijkheid en

vrijheid voor iedereen? Hoe ver keren we ons af van wat wij - die merendeels in katholieke scholen opgevoed werden - van de belangrijkste passage in het Nieuw Testament: de bergrede, de zaligprediking, dé richtlijn bij uitstek voor leven met waarden en normen.

Het is geen heiligencongregatie die de 298 politiegrensbewakers te paard, met combi, vanuit de lucht en te voet, probeert te verschalken op hun uitzichtloze tochten langs de Vlaamse, Picardische en Normandische kusten op weg naar *the white cliffs of Dover*. Familiehereniging lokt hen, de taalfaciliteit van het Engels, het snel werk vinden, maar evenzeer hersenspoeling door mensensmokkelaars en de onwetendheid dat in Engeland een inferieur sociaalzekerheidsstelsel wacht dan in Frankrijk of in België. Het Belgische leefloon kan hen vierkant gestolen worden. Zijn ze dan toch minder profiteur dan waar ze voor verweten worden?

Zij hebben nood aan duidelijkheid, aan begeleiding, aan heldere afspraken, aan inzicht in wettelijke mogelijkheden. En ja, ook aan de door de gouverneur ontzegde boterham. Ja, ze hebben recht op een douche. Ja, de Zeebrugse pastoor mag zijn barmhartigheid tonen. De normen en waarden van onze samenleving zijn dat we ons bekommeren om de zwakkeren. De zwakkeren sterker maken is onze definitie van engagement. Dat is ver weg van dubbelhartigheid, van de januskop. Wie schreeuwt (terecht) om normen en waarden dient ze ook consequent toe te passen, ook in moeilijker omstandigheden, ook in geweldloos verzet tegen uitsluiting, stigmatisering en ongenueanceerd denken.

Woorden zijn wapens. Ze brengen steekwonden toe. Ze leiden naar ontmenselijking. Het woordgebruik van de nazi's ten overstaan van de joodse medeburgers is hiervan een schoolvoorbeeld. Het veralgemenen en aanwijzen van migranten uit Maghreblanden, vluchtelingen uit het Midden-Oosten,... met scheldwoorden die je niet wilt horen uit de mond van je kinderen, valt niet onder de categorie van moppen van bedenkelijk allooi, laat staan dat dit taalmisbruik goed te praten valt met een verwijzing naar het folkloristisch taalgebruik bij het aanwijzen als 'ratten' van de voetbalsupporters van Beerschot-Wilrijk en Harelbeke.

Wij halen de steek- en schietwapens niet meer boven waarmee Christus, de Parijse communards, Gandhi, King,... vermoord werden. We boeken daarentegen een luxecruise of om onze cultuurbagage op peil te houden een groepsreis aan exorbitante prijs bij een Vlaams cultuurfonds. Tussendoor gooien we alle nieuwkomers, alle vluchtelingen op een hoop en staren hen met ons janushoofd aan. Malafide ondernemers kirren van genoegdoening om het permanent aangevulde contingent slaven. Sociale dumping is de verhullende omschrijving.

Die vermaledijde Grieken moeten hun duizenden kilometerslange eilandengrenzen maar beter bewaken. Europa blaast koud en warm tot verlamming optreedt. Tussen alle bedrijven door wordt de Vlaamse samenleving opgesplitst in winnaars en verliezers. We hebben het 'styagraha', het stevig vasthouden aan de waarheid van de gelijkwaardigheid van alle mensen, afgezworen. Alle schepselen Gods worden niet met respect en rechtvaardigheid behandeld.

We zuigen gretig multinationals en andere fiscale 'vluchtelingen' aan. We nemen hun dreigementen ons land weer te verlaten voor lief, we faciliteren hun belastingvlucht, we zien hun gebroken tewerkstellingsbeloften door de vingers, we hakken op expansievraag en expansiemaat bossen om. We gaan voor hen plat op de buik, maar zwellen rood aan en hanteren gortig taalgebruik tegen havelozen. Willem Vermandere schreef en zong profetische woorden. Zijn we zo bang geworden dat we mensenrechten alleen voorbehouden aan expats, de door multinationals telegeleide, hooggeschoolde 'vluchtelingen' van het nakende TIPP-tijdperk?

Terwijl ons vermanend vingertje druk in de weer blijft, vertrappelen onze voeten de grondwet van de samenleving: gelukkig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden, vertaald naar vandaag: solidariteit.

Johan Velghe
voorzitter Priester Daensfonds vzw

BOEKEN EN ANDERE WEETJES

Het boek van mijn levens van Aleksandar Hemon

Het jongste boek van deze Bosnisch-Amerikaanse auteur (°1964) is een bundeling van autobiografische essays en jeugdherinneringen over Sarajevo en Chicago. Hemons oude en nieuwe woonplaats. Aan die zorgeloze jaren kwam een einde in 1992 toen Bosnische Serviërs zich tegen onafhankelijkheid voor Bosnië kantten. Sarajevo werd een burgerschild tegen Servische overname. Hemon zag dit alles gebeuren op televisieschermen in Chicago waar hij via een culturele uitwisseling heen getrokken was.

Het boek handelt over de jongen en de man, over oorlog en vrede, over de cultuurverschillen (borsjt en Burger King) en over de vele gezichten van het sterven (Sarajevo waar 14.000 mensen het leven lieten, en het overlijden van zijn bijna één jaar oude dochter). Of hoe je in je oude stad en in je nieuwe stad geliefden moet zien sterven om er je helemaal thuis te voelen.

Het boek van mijn levens, auteur Aleksandar Hemon, 264 pagina's, 21,99 euro.

De afdaling in de hel. Europa 1914-1949 van Ian Kershaw

De auteur, Brits historicus, gaat op zoek naar het waarom van de tweevoudige oorlogswaan. Hij wijst ook aan wat daaruit vandaag te leren valt.

Hoe kon het dat Europa zich in zo korte tijd in twee wereldoorlogen stortte? Dat is het thema van het eerste deel. Het tweede deel dat gepubliceerd dient te worden zal handelen over de vraag hoe het mogelijk dat Europa vanaf 1950 toch een andere weg opging? Dat de Eerste Wereldoorlog uitbrak mocht niet verbazen, alleen de omvang ervan was een verrassing. Die oorlog had vermeden kunnen worden, want velen spraken over vrede, maar tegelijkertijd waren ze allen ook klaar om oorlog te voeren. Kershaw ziet vier 'toxische elementen' die Europa van de ene naar de andere oorlog voerden: etnisch nationalisme, onverzoonbare territoriale geschillen, een acute klassenstrijd en de aanslepende crisis van het kapitalisme.

De afdaling in de hel. Europa 1914-1949, auteur Ian Kershaw, uitgeverij Spectrum, 640 pagina's, 29,99 euro

Lustige zonden en visioenen geschilderd door Jheronimus Bosch

Het is vijf eeuwen geleden dat de meester in 's Hertogenbosch overleed. Tot 8 mei loopt er in die stad een grote tentoonstelling die de enige kans in je leven biedt om deze buitengewone kunstenaar in al zijn facetten te leren kennen. Hij was een cruciale figuur in de overgang van de middeleeuwen naar de renaissance. Zijn kunst was moralistisch en streefde ernaar zijn tijdgenoten het goede pad te wijzen. Maar zijn grappige en inventieve uitbeelding van de menselijke ondeugden spreekt tot op de dag van vandaag het publiek aan. Negentien tekeningen en twintig schilderijen van Bosch worden tentoongesteld. Hiervoor komen het *Narrenschip* uit het Louvre en de *Hooiwagen* uit het Prado. Daarnaast worden een zeventigtal schilderijen en kunstvoorwerpen van Bosch' tijdgenoten voorgesteld. Zijn bekendste triptiek, de *Tuin der Lusten* zal evenwel niet aanwezig zijn.

Jheronimus Bosch, tot 8 mei in het Noord-Brabants Museum in 's Hertogenbosch. Dagelijks, met uitzondering van maandagen, van 11 tot 17 uur. Internetreservatie is aangewezen.

Wachten op Godot door Ensemble Leporello

Over uitzichtloosheid, het verlies van vaste waarden, over onverdraaglijk lijden en ouderdomskwalen handelt het uit 1952 daterend mythische stuk van Samuel Beckett. Deze parabel over de klemgezette, ontredderde twintigste-eeuwse mens wordt terecht vandaag hernomen nu het maatschappelijk debat (alweer) op kankerende toon gevoerd wordt.

Wachten op Godot, Ensemble Leporello Leuven, nog tot 9 april op tournee.

Oogst van de wrok door NTGent

Luk Perceval maakt een eigentijdse bewerking van Steinbecks roman 'Grapes of Wrath'. Wat zich afspeelt tijdens de Grote Depressie is verrassend eigentijds. Het gaat over het uithoudingsvermogen en de waardigheid van de menselijke geest, ook in onbarmhartige omstandigheden. Steinbecks verhaal speelt zich af tijdens de Grote Depressie in de jaren dertig. Hij reist mee met de Amerikaanse vluchtelingen langs de Route 66. Dit schrijnende verhaal onderstreept de universaliteit van het thema: de mens op zoek naar een thuis. De zich steeds herhalende zoektocht naar het Beloofde Land. Theaterproductie met acteurs uit Vlaanderen, Nederland, Duitsland, Rusland en Kroatië. Overigens ging deze productie in januari jl. in première in Hamburg.

Oost van de wrok, NTGent van 23 tot 26 mei.

Het Establishment van Owen Jones

Owen Jones, al eens aangewezen als de George Orwell van onze tijd, schrijft voor *The Guardian*, *The New Statesman* en *The Independent*.

Wat zijn de onderlinge relaties tussen de rijken? Welke machtsinstrumenten gebruiken ze? Op die vragen geeft Owen Jones een antwoord, zoals de vaststelling dat het volk zijn soevereiniteit verloren heeft, afgenomen werd.

Het Establishment, auteur Owen Jones, 420 pagina's, uitgeverij EPO vzw 2015, 24,90 euro, ISBN 978 94 6267 022 8

Mijn onmacht woont in woorden van Stef Bos

Zanger Stef Bos laat in zijn reis van vijftientig jaar een spoor van albums en boeken na. Zijn jongste boek brengt 'een verzameling gezongen en ongezongen woorden', zoals hij het zelf omschrijft. 'Een poging om wat ik zag en dacht in taal te vangen'. De taal, of het nu Nederlands of Afrikaans is, is de rode draad in deze bundeling van liedteksten en gedichten. Hij kijkt terug naar wanneer en hoe zijn liefde voor taal ontstond. Zijn inspiratiebronnen geeft hij prijs en je verneemt hoe hij het Franse chanson ontdekte. Het boek vertelt vooral hoe hij met vallen en opstaan een lange weg aflegde voor hij wist wat hij echt wilde. *Mijn onmacht woont in woorden, Stef Bos, uitgeverij Coast to Coast Music Group bv, 384 pagina's, 24,95 euro.*

Opinie

De Vlaamse Beweging is de choleralijder van het maatschappelijk debat. Alleen de schuld van de tegenstander?

Op initiatief van prof. em. Frans-Jos Verdoodt en met logistieke medewerking van het ADVN (Antwerpen) en de opiniërende Doorbraak webstek werd op 25 januari 2015 in de grote zaal van Theater Tinnenpot in Gent de veertiende editie van de Driekoningengesprekken georganiseerd. De debaters Peter De Roover (fractieleider N-VA Kamer van Volksvertegenwoordigers) en Johan Velghe (Priester Daensfonds) formuleerden hun analyse, conclusies en voorstellen op de vraag of de Vlaamse Beweging in stiltemodus verkeert? Of Vlaams-nationalistische partijpolitiek en regeringsdeelname versus de pluralistische kijk van een vereniging die staat voor de verstrengeling van Vlaams én sociaal, voor alle duidelijkheid ook sociaal én Vlaams.

Hierna volgt de debatinleiding van Johan Velghe. Hij riep het publiek van de volgelopen zaal op enige verbeeldingskracht op te brengen en tijdens inleiding en debat steeds het verschil tussen Vlaamse beweging (actief pluralisme, emancipatie) en Vlaams-nationalisme voor ogen te houden.

„Er zijn meer mensen in armoede dan er Vlaams-nationalisten zijn. Kwestie van prioriteiten te weten”, klonk de oneliner als directe richtinggeving voor het debat. „De snelst groeiende bevolkingsgroep in Vlaanderen vormen de alleenstaande moeders met een rotjob.”

Dat de begrippen links en rechts in zo’n debat ongetwijfeld zouden vallen werd opgevangen door een precieze omschrijving: links staat voor de zwakkeren sterker maken. Rechts voor: ongelijkheid is een natuurlijk gegeven en een teveel aan herver-

deling maakt de mensen lui.

„Zaterdag voor acht dagen (16 januari 2016, *nvdr*) formuleerde VVB-voorzitter Bart De Valck zijn nieuwjaarswensen: „Vlaamse onafhankelijkheid is de ideale wereld. De ideale wereld is de Vlaamse republiek.

Wanneer die Vlaamse republiek de aankoop van F35 zou overwegen, scheurtjes-centrales langer openhoudt, destructieve stedenbouwkundige plannen steunt, pensioenmalussen hanteert,... dan is die republiek verre van mijn ideale wereld.

Johan Velghe en Peter De Roover
(foto Johan De Wit)

Het leek er even op dat de algemene mobilisatie afgekondigd werd toen Bart De Wever een dozijn dagen geleden de ‘Vlaamse ontvoogding’ uit de vergeetput van zijn partijhoofdkwartier haalde.

Ik ben nog milicien geweest en wacht nog altijd op het moment dat het code-woord *Eldorado* door de ether zal klinken. Ik sta op scherp...

maar bespeurde niets meer dan dat voornoemde voorzitter even de schakelaar naar de nationalistische fractie van de Vlaamse beweging aanzette, nadat hij die eerder eigenhandig uitzette. Of, om in het thema van deze avond te blijven: het koelkastlichtje floepte even op en ik belegde mijn ontbijtbroodje met een even dun plakje kaas als voorheen. Of om het in het Vlaams-nationalistisch jargon te zeggen: geen transfers eurocent minder ging de taalgrens over.

‘De Vlaamse Beweging in stiltemodus tot 2019?’ Moet de vraag niet eerder zijn: ‘Sinds wanneer ligt de Vlaamse beweging in coma?’ Hoeveel decennia al? De mobilisatiekracht is marginaal. De Vlaamse beweging is de choleralijder in het maatschappelijk debat. Alleen de schuld van de tegenstander?

keer naar het begin en de essentie van de Vlaamse beweging. De koelkastopportunity grijpen.

En wat met de onafhankelijkheid? (je weet wel, de fractie van het Vlaams-nationalisme). Dat is een mogelijk middel, een structuur, niet het doel op zich. Onafhankelijkheid als gevolg, niet als dogma, enig dogma. Niet: samen voor onafhankelijkheid en de rest doet er niet toe. Daar haak ik af.

1. De eerste gordiaanse knoop doorhakken opdat de Vlaamse Beweging in gesprek zou gaan. Weg met vooroordelen, haal uw hakbijl boven om vermanende vingertjes af te hakken, laat banbliksems in positieve energie genereren. Sluit u niet op in neoliberale dogma's.

Een Vlaamse Beweging met een andere at-

De Vlaamse Beweging moet partners zoeken of ze blijft met de handen in de broekzakken afwachten op de wilde boerendochter die nooit zal voorbij komen.

Dat de grootste Belgische partij zichzelf als Vlaams-nationalistisch aanwijst, heeft daar tot op heden niets aan veranderd.

De Vlaamse Beweging is zo goed als dood onder de 7,5 miljoen inwoners van Vlaanderen en Brussel, Vlaanderen dus. Zij heeft zich wetens en willens geïsoleerd van haar inwoners en daarmee het sociale draagvlak voor de Vlaamse natievorming ondergraven. Die laatste zin heb ik niet geschreven, maar lees ik op pag. 242 van de jongste publicatie van *Wetenschappelijke Tijdingen* in een bijdrage (Vlaamse patriotten) van de hand van o.m. Bruno De Wever en Frans-Jos Verdoodt.

De Vlaamse Beweging in stiltemodus, in de frigo tot 2019. Ik zie er een opportuniteit in. Grijp die opportuniteit.

Voor ik het vergeet wil ik nog een nieuwjaarswens formuleren: een jaar zonder goede voornemens. Die worden toch altijd in de restafvalzak gestopt. Een jaar vol sociale onrust en meteen een resolute terug-

titude. Een Vlaamse Beweging die zichzelf niet in de koelkast opsluit. Het ijs van het vriesvak ontdooit om zich in te leven (empathie) en in te werken (oplossingsgericht) in de zorgenberg waarmee de Vlaming geconfronteerd wordt. Vlaming, ik bedoel iedereen die hier woont, werkt, school loopt, werkzoekende is, leefloner is, een veiliger oord zoekt dan in zijn/haar thuisland.

Ik ben het 100% eens met Geert Bourgeois die bij herhaling oproept tot gesprek met de nieuwe Vlamingen. De Vlaamse Beweging moet ontdooit en op kamertemperatuur praten, ook met de vakbonden.

Een Vlaamse Beweging die zich niet opsluit in een louter constitutioneel debat. Die Vlaamse Beweging is pas wervend.

De Vlaamse Beweging als volksbeweging. Met het volk, door het volk, voor het volk. Van onderuit agerend. De Vlaamse Beweging moet partners zoeken of ze blijft met de handen in de broekzakken afwachten op de wilde boerendochter die nooit zal voorbijkomen.

Knoop het gesprek aan met ecologen, soevereinisten, feministen, nieuwe Vlaamingen en al wie pleit voor een solidaire samenleving.

Praat ook buiten de V-partijen of u bent er de gevangene van. Ga praten met Vuylsteke en Wouters, maar evenzeer met een veelvoud aan andere gesprekspartners, zoniet wordt de Constitutionele Werkgroep een gouden kooi en danst de Vlaamse Beweging als een kermisbeer op het afstotende en aantrekende joorritme van de N-VA.

Laat partijen doen wat ze menen te moeten doen, maar een Vlaamse Beweging die zich blind staart op een academische werkgroep die bestaat bij de gratie van één partij en die het gesprek louter binnen die werkgroep voert, stapt de koelkast in, creëert een nieuwe zuil, terwijl het lichtje dooft in een angstgolf voor nieuwe geluiden, angst voor verdraagzaamheid, angst voor het loslaten van het verleden.

De Vlaamse Beweging is een Lazarus met vele levens.

Dat is mijn punt 2: Maak de juiste keuze.

Het daensisme dat zich in de tijdsband situeert voor de opkomst van het Vlaams-nationalisme honderd jaar geleden, was een sociale beweging, vertrekkend vanuit mensenrechten, het sterker maken van zwakkeren, of om het in hedendaagse baselines te

vertalen: de kracht van de verbroedering, de solidariteit. Een beweging van symbiose. De juiste keuze.

Het Vlaams-nationalisme zet een ander thema voorop: autonomie, zelfbeschikking, onafhankelijkheid. Aanvankelijk nog geschraagd door een solidair sociaal-economisch programma (Activisme, Frontpartij) maar de kapitale foute keuzes zaten er meteen al ingebakken: optrekken met slechte kameraden in de oorlogen, of met een uitsluitingsdiscours sinds de laatste twee decennia van vorige eeuw.

Maak nu eindelijk eens de juiste keuze voor die Vlaamse samenleving. Niet voor twee soorten Vlaanderen: een Vlaanderen voor de elite, zij die voorstander zijn van een Vlaanderen met vele fiscale achterpoortjes. En een ander Vlaanderen voor de losers, de verliezers.

Kies niet voor een Vlaanderen in twee versnellingen, of een versnelling voor de upperclass en een rem voor wie nood aan begeleiding en ondersteuning heeft.

Vlaamse Beweging identificeer u met Prometheus. De Titanenzoon die overwon door vooraf te denken, hij die het opnam voor de mensen tegen Zeus en de goden. Neem het op voor de mensen, niet voor de cenakels welke partijnamen of namen van bedrijfslobbygroepen die ook voeren.

Een Vlaanderen voor de elite, zij die voorstander zijn van vele fiscale achterpoortjes. En een ander Vlaanderen voor de verliezers.

Vlaamse Beweging, je hebt de kracht van Lazarus. Sta op. Strijdt tegen ongelijkheid. Ongelijkheid door grendelwetten en alarmbellen veroorzaakt, maar evenzeer door de toenemende ongelijkheid die resulteert in woede, stress en zorgen of vertaalt in hoge cijfers van burn-out, depressies, zelfdodingen, wachtlijsten, lage pensioenen. Dit is dé vrijheidsstrijd, tot eenieder vrij en welvarend zal zijn, om Adolf Daens te parafraseren.

Punt 3. De derde gordiaanse knoop:

De Vlaamse Beweging kan slechts winnen als ze de bevolking aan haar zijde heeft. Het gesprek en de juiste sociale keuzes zijn de wegbereiders.

Nee, ik doe hier geen oproep om loze beloften te formuleren noch voor een pamperbeleid. Het pampieren van mensen betekent dat je ze uitsluit.

Ik ben hier aangekondigd als voorzitter van het Priester Daensfonds. Het zou té gek zijn indien ik mijn engagement niet uit die vereniging put.

Het Priester Daensfonds is geen duffe herdenkersclub die Daens van stal haalt omdat het in het kraam van een Vlaams betoog past. Zaterdag voor acht dagen viel de naam van Daens driemaal tijdens de VVB-nieuwjaarsreceptie. Daens als een los eindje. Zijn naam paste in het kraam van de drie sprekers, maar ze deden niks met waar Daens voor staat. Daar heb ik het dus niet op begrepen.

Het pluralistische Priester Daensfonds heeft na twee jaar intern debat zijn 'Eigenzinnige kijk op maatschappij en armoedebestrijding' gepubliceerd. Een heel ander verhaal dan dat van Vlaams-nationalistische nostalgie en het zweren van eden op

een West-Vlaamse weide. Het is een van solidariteit doordrongen standpunt. Een hoopvol én positief verhaal. Geen gezeur, een positieve houding voor samenlevingsopbouw.

Far West-mentaliteit

Vandaag heeft het daensistisch verhaal nog steeds morele autoriteit:

- zij keerden zich tegen een tweedeling van de samenleving. Zij keerden zich tegen de Far West-mentaliteit van de sluwste overwint.

- zij brachten offers niet voor zichzelf, maar voor anderen, dit in een tijd - zoals vandaag - met een ontzettende gapende morele leegte, terwijl de rechterzijde moord en brand schreeuwt over 'onze westerse waarden'.

- hun rechtvaardigheidsgevoel, hun gelijkwaardigheidsbeginsel, hun onwrikbare solidariteitsgedachte de basis legde voor onze welvaartsmaatschappij.

- zij de overheid voorhielden de burgers te beschermen tegen geweld, willekeur en armoede.

Vandaag, en ook door vorige regeringen, worden maatregelen getroffen die het risico op armoede vergroten in plaats van verkleinen.

Vandaag is sociaal beleid verschaald tot 'sociale correcties'. Klinkt niet wervend.

2015 was het internationaal Jaar van de Bodem. Cynisch gezegd, die bodem hebben we bereikt. Het jaar 2016 is het jaar van de peulvruchten. Hopelijk loopt de Vlaamse Beweging er weer niet voor spek en bonen bij."

EN TOCH ... WERELDREIZIGER PAUL GHIJSELS BLIJFT HOOPVOL

U kent hem nog wel van het tv-programma Van Pool tot Evenaar, een populaire televisiequiz in de jaren tachtig, toen nog op BRT-scherm. „Maar eigenlijk was dat geen quiz”, zegt Paul Ghijsels, „maar een informatief wereldwijd reisprogramma in de vorm van documentaire filmfragmenten en een quiz. Ik ben er presentator van geworden in vervanging van Nand Baert, die overleed. Ik had al ervaring met radio en tv, en had al heel wat van de wereld gezien. Ik moet wel met de reismicrobe geboren zijn...”

Dat was in Aalst in 1939, maar zijn vitaliteit is nog niet aan erosie toe. Zijn vader was hoofdonderwijzer in Kerksken (Haaltert) met veel aandacht voor de wereld verder dan de kerktoeren. Uitstappen met de leerlingen, uitzwerfen, verkennen, nieuwsgierig zijn. Dat zou ook zijn verder leven richting geven.

„Hoewel ik tal van groepsreizen vaak als begeleider vergezelde, is toerisme veel meer dan vakantie. Het is de wereld proberen te begrijpen, informatie verzamelen en doorgeven. De eerste reizende reporters waren eigenlijk de troubadours.” Even terzijde: Paul was ook geen onverdienstelijk zanger.

Paul studeerde aan het atheneum in Aalst en daarna Germaanse filologie in Gent. Naast Nederlands, Duits en Engels ging hij voor Zweeds als keuzetaal, met nog een aanvullend jaar in Uppsala. Zijn internationale belangstelling is sedertdien nooit meer verminderd. Hij stond daarna wel twee jaar in het onderwijs in Gijzegem, maar vertrok in 1963 naar het pas onafhankelijke Congo als leraar Engels, lichamelijke opvoeding en ... aardrijkskunde.

„Zeer interessant, aardrijkskunde bepaalt immers voor een groot deel de geschiedenis: de ligging, het klimaat, bevaarbaarheid van waterlopen, bereikbaarheid over land, vruchtbaar-

heid van de bodem, rijkdom aan grondstoffen. Conflicten en oorlogen hebben daar vaak mee te maken..., ook vandaag nog.”

In een gesprek met Paul is wel enige lenigheid gewenst, want we springen wel eens van de hak op de tak, zonder daarom het spoor kwijt te geraken. Hij lanceert ideeën als pijlen in een vuurwerk. Enthousiasme waarmee hij wil overtuigen. Zijn radioloopbaan begon bij Omroep Limburg, nadien volgden Brussel Radio 1, de Wereldomroep en TV-journaal... Maar zijn belangstelling bleef vooral uitgaan naar de wereldrevolutie en wat toen ‘ontwikkelingssamenwerking’ heette.

“Er wordt ook vandaag voortdurend aandacht gevraagd voor ontwikkelingshulp of ontwikkelingssamenwerking, maar dit zijn voorbijgestreefde, foute begrippen. Waar wij naartoe moeten, is internationale samenwerking of gewoon samenwerking. Dit is meer dan occasionele liefdadigheid. Uiteindelijk zal dit moeten vertaald worden naar het algemeen politiek beleid. Ruime, redelijke, d.w.z. verstandige internationale samenwerking is vandaag de dag meer dan ooit nodig. En hoewel het inderdaad blijkbaar momenteel in de grote wereld niet zo goed gaat, ben en blijf ik hoopvol. De toestand in de wereld is ondertussen al veel verbeterd. Hoe zag het er honderd jaar geleden uit? De waanzinnige oorlogen in Europa met miljoenen doden en vernietigde steden zijn ook voorbij. De extreme armoede is verminderd, de gezondheidszorg verbeterd, de algemene welstand in Europa en vele delen van de wereld ook, de technische vooruitgang en de wetenschap zijn enorm gegroeid. De mogelijkheden zijn grenzeloos geworden. Ik begrijp niet hoe mensen nog kunnen beweren dat men daar niets kan aan doen! Als ge er niet in gelooft, dan gaat ge er ook niet aan beginnen, dat is met alles zo. Dat is voor mij de essentie van het geloof in een betere toekomst.”

Bewust van onrecht

„Een goeie honderd jaar geleden, de tijd van de opkomst van het daensisme en het socialisme kenden we hier dezelfde toestanden als nu op wereldschaal. De proletariërs, de bezitlozen werden zich bewust van onrecht en onevenwicht en kwamen in opstand. Liefdadigheid bleek geen oplossing te zijn. Er moesten wetten komen. Meer inzicht in de verhoudingen

werd in de nationale politiek in een redelijker beleid vastgelegd. Ook nu komen volkeren in beweging, jammer genoeg gedwongen door krankzinnig oorlogsgeweld of totaal gebrek aan toekomstmogelijkheden op korte termijn in eigen land. Het Denderland was 100 jaar geleden al een streek van actieve sociale onrust, bewustwording en actie. Het is daarom niet zo verwonderlijk, dat nu in Aalst en omliggende dorpen een opvallend groot aantal initiatieven tot stand kwamen voor internationale belangstelling en steunverlening in verre landen. Jaren geleden reeds was er in Aalst de *Achterlinie*, vandaag telt de *RIS-Raad voor Internationale Samenwerking* er meer dan dertig verschillende verenigingen die elk afzonderlijk actief zijn in de traditionele internationale samenwerking. Zoals in de tijd van Daens woekert ook in de omliggende dorpen het bewustzijn. Daarenboven groeit hier weer de voorstad, zoals Louis-Paul Boon beschreef, maar nu niet rond Aalst, maar rond Brussel waarvan wij nu stilaan zelf de voorstad worden. De internationalisatie is onvermijdelijk, precies zoals de lokale maat-

Priester Daens

we hebben een bede, priester Daens

*denk aan je grote droom
van welvaart en gerechtigheid*

*kom van je sokkel af
en woon weer onder ons*

*wek ons uit de honingzoete slaap
van brood en spelen
en maak ons
makke schapen als we zijn
weer mondig en rebels*

*drijf van woestijn tot oceaan
de woekeraars de wereld uit
en dicht met ons de kloof
tussen arm en rijk
die van dag tot dag
geruisloos groeit*

(Wouter De Bruyne, 2014)

schappelijke evolutie ten tijde van Daens, en dit hoeft voor ons geen nadeel te zijn. Of zoals een recente debattenreeks in Erpe-Mere, Lede en Haaltert wil aantonen: “De toekomst is mooi, maar anders.”

Krachten bundelen

„Als wij er nu eens in slaagden de in de Denderstreek onloochenbaar aanwezige internationale belangstelling te bundelen en eindelijk ook op te tillen naar de politieke besluitvorming, om te beginnen bij onze regionale vertegen-

woordigers op het niveau van de (Vlaamse) regering? Internationaal gerichte groei van onze eigen cultuur is hoegenaamd geen vervelende of gevaarlijke evolutie, maar evenzeer een uitzonderlijke kans. Er is trouwens geen Derde Wereld ver van ons bed, er is steeds duidelijker slechts één wereld, heel dichtbij, en daarin willen wij graag opbouwend aanwezig zijn. Mogen Daens en zijn tijdgenoten inspirerende voorbeelden zijn. Ondanks alles geldt ook vandaag: EN TOCH!”

Wilfried Lissens

28e Vredesprijs

WE ZIJN BANG VAN ELKAAR OMDAT WE ELKAAR NIET KENNEN

De uitreiking van de Aalsterse Vredesprijs eind januari is een warme traditie. De achtentwintigste editie van deze door het Comité Werken aan Vrede toegekende prijs was die laatste januarizondag 2016 voorbehouden aan Harry Sterck. Een man met een lange staat van geëngageerde dienst aan de gemeenschap. Hij zet zich in sinds hij bedrijfsleider was van NV Sterck en er een visie op sociaal ondernemen ontwikkelde. De directe aanleiding voor de toekenning van de vredesprijs is zijn gedreven inzet van de jongste jaren voor de realisatie van het Huis van Clara dat drie organisaties onderdak biedt: Mensen voor Mensen, Wijkgezondheidscentrum Daenshuis en Minor Ndako & Juna. Drie organisaties die zich inzetten voor armoedebestrijding in de Denderstreek.

„Laat ieder van ons de druppel zijn die de deining veroorzaakt”, klonk de wijsheid die Harry Sterck, een man van weinig woorden, meegaf als slotbedenking en aanbeveling in zijn dankwoord bij het ontvangen van een fraaie gravure van Mahatma Gandhi.

„Er is onvrede, er heerst ongelijkheid, we wor-

men. We moeten mensen hoop geven, waardigheid en geloof in zichzelf. Structurele armoede bestrijden is een win-winsituatie voor de hele samenleving. Het is de weg om meer vrede in de wereld te bewerkstelligen. Dat is het brede platform waarvoor we moeten ijveren. Samenwerken is elkaar aansteken en bemoedigen.”

Onze tranen hebben dezelfde kleur

den met armoede geconfronteerd. We zijn bang van elkaar, omdat we elkaar niet kennen. Een eerste stap om problemen op te lossen is elkaar leren kennen. Arm en rijk. Hier en elders. Zo ontdekken we dat we dezelfde problemen hebben in verdriet en blijdschap. Onze tranen hebben dezelfde kleur. We moeten niet met slogans uitpakken, niet met cijfers, niet met diagram-

Dr. Jef De Loof merkte op dat de vredesgedachte leeft in kringen waarvan op het eerste zicht niet meteen het verband met de vredesgedachte duidelijk is. Vorig jaar 2015 ging de prijs naar atletiekvereniging ALVA. Dit jaar naar een ondernemer. Het Comité Werken aan Vrede, waar het Priester Daensfonds in vertegenwoordigd is, kent de Vredesprijs jaarlijks toe aan een per-

soon of vereniging die zich inzet voor vrede en sociaal welzijn, mensen of verenigingen met een verruimende blik op de maatschappij.

Aflossingsstok

Comitévoorzitter Johan Heirman riep de media op ook positieve verhalen, zoals helpende handen voor vluchtelingen, de lezers, kijkers en luisteraars niet te onthouden.

Voorzitter Geert Verdoodt van ALVA hield de volgelopen zaal van het Aalsterse Wereldhuis voor dat de atletiekvereniging een jaar lang de vredesprijs met fierheid uitgedragen heeft. „Iedereen zijn eigen peacemaker”, wierp hij op. „Nu geven we de fakkel, de vredespijp, de estafettestok door. Zo’n aflossingsstok wordt in volle wedstrijd in blind vertrouwen doorgegeven in de hoop op een ploegzege.” Secretaris Geert De Brouwer

van ALVA zei met fierheid: „Wij sportlaureaten werden vredeslaureaten.” Hij wees er op dat het armoede-onrecht niet te sussen valt met giften, maar enkel met een structurele aanpak. Wijzend naar de nieuwe laureaat van de Vredesprijs merkte Geert De Brouwer op dat een ondernemer zich pas geslaagd weet wanneer hij het wij/zij-denken doorbreekt. Wat Harry Sterck praktiseerde.

Terugblik

Kennismaking, debat en lezingen

In het natuur- en stiltegebied van **Sinaai**, in het stemmige huis van kunstenares Lieve Janssen organiseerde het Filip De Pollecyncomité zijn nieuwjaarsreceptie nieuwe formule.

Driekoningengesprekken

Medio december kreeg het *Priester Daensfonds* de vraag aan om bij monde van voorzitter Johan Velghe deel te nemen aan de

In de woonkamer van kunstenares Lieve Janssen

Zondagnamiddag 17 januari jl. loopt de woning vol, de laatste stoel en kruk is bezet. Het *Priester Daensfonds* werd ter kennismaking uitgenodigd en was dan ook aanwezig. De 'kroniek' op de webstek van het Filip De Pollecyncomité brengt verslag uit: „Natuur-gids Rita Robyn vertelde over de geschiedenis van het stiltegebied, waarna literair criticus Dirk Leyman zijn nieuwe lezing van *Monsieur Hawarden* toelichtte. Dichter Luc De Cleir las voor uit zijn eerste dichtbundel en de Hamse voordrachtskunstenaar en regisseur Tjen De Munck bracht een fragment uit *Jan Tervaert*. De matinee werd muzikaal opgeluisterd door *Het Eenzaam Ensemble*. Na de nieuwjaarstoast en voorstelling van de komende activiteiten door Freddy Huylebroeck volgde een receptie met een informele babbel. De opkomst was groot en de muzikaal-literaire combinatie werd erg gesmaakt.”

veertiende editie van de Driekoningengesprekken in **Gent**, een door prof. em. Frans-Jos Verdoodt strak geleid debat in de formule tweemaal een inleiding van twintig minuten, vervolgens twintig minuten gesprek tussen de twee debaters onderling en nog eens twintig minuten voorbehouden aan vraagstelling door het publiek.

Eerdere debatten werden gevoerd tussen Etienne Vermeersch en Rik Van Cauwelaert, Ludo Abicht, Bart Caron, Eric Defoort, Bart en Bruno De Wever, Sven Gatz, Marc Reynebeau,...

Debatthema voor het 'gesprek' op maandag 25 januari jl. was: „De Vlaamse beweging in stiltemodus tot 2019? Welke frigo is de meest geschikte?”.

Het *Priester Daensfonds* heeft geen traditie van actieve deelname aan debatten, maar getuigt op onze 'Eigenzinnige kijk van het Priester Daensfonds op maatschappij en armoedebe-

strijding' werd het debat aangegaan met federaal volksvertegenwoordiger Peter De Roover (N-VA), een week eerder gepromoveerd tot fractieleider van zijn partij. Zie het opiniestuk op voorgaande pagina's.

Het debat kreeg ruime weerklank op de sociale media.

Op uitnodiging van de Kortrijkse afdeling van de Vlaamse Volksbeweging (VVB) hield Johan Velghe tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst op 29 januari jl. in het OC De Wervel in **Bellegem** een actualiteitstoespraak over Vlaamse en sociale strijd.

Op zondag 31 januari was het Priester Daensfonds vertegenwoordigd op de uitreiking van de 28ste Aalsterse Vredesprijs aan Harry Sterck in het Wereldhuis in **Aalst**. (zie verslag op vorige pagina's).

Op uitnodiging van de Vlaamse actieve senioren van **Kortrijk** werd op dinsdag 9 februari een Daenslezing gehouden.

In zaal Cortina in **Wevelgem** ging op uitno-

diging van de Marnixring Lode De Boninge op donderdag 18 februari jl. onze voorzitter in debat over Vlaamse en sociale strijd.

Met een gekortwiekte (late afzeggingen van deelname) nam onze gelegenheidsquizploeg *De Donsjkes* deel aan de door Vredeseilanden georganiseerde quiz in De Brug in **Aalst**. We onthouden u niet de uitslag: voorlaatste, 25ste op 26 deelnemende ploegen. Eervol, gelet op de afzeggingen. Eervol, gelet op de moeilijkheidsgraad van de quiz. Eervol, gelet op het totale gebrek aan quizcompetitie-ervaring van *De Donsjkes*.

De voorstelling van het Aalsters beleidsplan kinderarmoede, op maandag 22 februari in De Maretak in **Aalst** werd door bestuursleden van het *Priester Daensfonds* bijgewoond. Zij werkten eerder mee in de voorbereidende werkgroepen.

Op donderdag 3 maart jl. werd op uitnodiging van de Vlaamse actieve senioren van **Torhout** de Daenslezing gegeven in het diocesaan centrum Groenhove.

Liberaal vakbond Hedendaagse vakbond

Kerkhoflaan 14-16
9300 Aalst

Tel.: 053 / 70 20 70

Ontdek al wandelend de Aalsterse Sint-Jozefsparochie.

De Aalsterse Sint-Jozefsparochie viert dit jaar haar 125-jarig bestaan. De parochie ontstond op het einde van de 19e eeuw in de zich toen ontwikkelende stationsbuurt. Het *Priester Daensfonds* in samenwerking met *vzw Sint-Jozef 125* zoekt al wandelend naar het ontstaan van de Sint-Jozefsparochie en -kerk.

Hendrik Strypens, historicus, is de gids en vertelt ons over de betekenis van het stationskwartier en zijn bewoners, de Plavanderweg, de schoolstrijd, de industrialisering, de Meuleschettekappel en patronage en de neogotische huizen.

De wandeling grijpt plaats op **zondag 24 april** (Erfgoeddag) en start om 10 uur en om 14 uur. Samenkomst op het vertrekpunt: voor het station, Stationsplein, Aalst.

Duur: 2 uur, afstand 3 km.

Route: Stationsplein, Stationsstraat, Esplanadeplein, Plavanderweg, Vrijheidstraat, Sint-Jozefstraat, Welkensstraat, Kluyskensstraat, Meuleschettestraat, Dirk Martensstraat, Dendermondsesteenweg, Sint-Jozefskerk.

De deelname is gratis.

Poëtisch-muzikale wandeling

Het is vroegtijdig, maar toch. Neem je agenda bij de hand en stip met rood de tweede **poëtisch-muzikale Daenswandeling** aan die plaats heeft op **zondag 26 juni 2016** van 16 u. tot ongeveer 18 u. op vier locaties die een link hebben met de figuur van priester Daens, met name de feestzaal van het stadhuis, de Sint-Martinuskerk, en de Taeymanszaal en de kerk van het jezuïetencollege. Stem en instrument zorgen voor een sfeer van gemijmer en rust.

Dat betekent koor, sopraansolo, klavier, orgel en gitaar met passende muziek, en voordracht met werk van o.m. Cees Buddingh, Hans Andreus, Herman De Coninck, Aleidis Dierick, Roland Jooris en Wislawa Szymborska. We kozen als motto woorden van Jana Beranova die bijzonder goed passen in deze tijd van verarring en onzekerheid :

als niemand luistert
naar niemand
vallen er doden
in plaats van woorden

Praktische en concrete gegevens volgen nog

Het omstreden bezoek van Priester Daens op 5 mei 1895 aan de Volksgilde van Borgerhout

Gitschotelbuurschap ontving van het *Priester Daensfonds* v.z.w. een vraag om de geboorte van Adolf Daens, 175 jaar geleden, te herdenken en daarbij zijn boodschap te benadrukken. Omdat het daensisme in belangrijke mate de ontwikkeling van de sociale gedachte in Vlaanderen beïnvloedde, gaan wij daar graag op in. We plaatsen zijn bezoek aan Borgerhout wel in een bredere context. Daarom belichten we eerst de sociale en politieke situatie te Antwerpen op het einde van de negentiende eeuw. Daarna schenken we aandacht aan de boodschap van priester Daens en volgen hem op de voet tijdens zijn omstreden bezoek aan Borgerhout¹.

De werkliedenorganisaties in 1895 in Antwerpen
Priester Daens' bezoek aan Borgerhout had plaats in een periode dat het verenigingsleven voor katholieke arbeiders in Antwerpen en randgemeenten snel evolueerde. Men kwam vrij bruusk tot het inzicht dat de paternalistisch geïnspireerde verenigingen voor arbeiders moesten evolueren tot echte vakverenigingen met als richtlijn: "van, voor en door arbeiders". De voortrekkers van de vernieuwing wilden arbeidersverenigingen die "beroepsbelangen verdedigen en hiervoor onder meer weerstandskassen ter beschikking hebben"². De Antwerpse onderpastoor van de O.-L.-Vrouwparochie, Th. Cooremans, schetste in 1894 in een reeks bijdragen in de *Gazet van Antwerpen*³ en in 1895 in een afzonderlijke brochure⁴ de situatie.

Hij stelt vast dat in het Antwerpse zes grote werkmanskringen en een onbepaald aantal kleinere bestaan. Bij de grote verenigingen rekent hij de Gilden van de Antwerpse Ambachtslieden met 3000 leden, de vier Vrede's met 5000 leden en de Sint-Jozefskring met 1000 leden. Samen maakt dat 9000 leden. Als kleine verenigingen verwijst hij naar de maatschappijen van onderlinge bijstand en de volkskringen.

Cooremans bekent dat de kringen oneindig veel dienst hebben bewezen. Men kan er kosteloos advocaten raadplegen, de bibliotheek vrij gebruiken, gerieflijk sparen en feesten bijwonen.

Maar de tijden zijn veranderd: "de mannen van 't zelfde wapen moeten nu bijeengebracht worden. Sterke vakbonden moeten er gevormd worden. Zo niet zullen de katholieken, niettegenstaande hun groot aantal, het onderspit delven tegen de socialisten".

Professor N. De Volder bevestigt dat te Antwerpen de vakverenigingen uit de Vrede's en uit de Gilden of de Kringen groeiden⁵.

De Borgerhoutse Volksgilde

In Borgerhout had, na de parlementaire goedkeuring op 18 april 1893 van een wijziging van artikel 47 van de grondwet, waardoor het algemeen meervoudig stemrecht mogelijk werd, een merkwaardige omwenteling plaats. Bij de uitvoering ervan zou het aantal kiezers in België vertienvoudigen tot 1.370.687 met te samen meer dan 2 miljoen stemmen⁶. Dat wil zeggen dat de zeer beperkte groep welstellende kiezers werd opgedreven tot een veel ruimer "democratische" kiescorps. De *Borgerhoutsche Bond der Katholieke Bekwaamheidskiezers* trok zijn conclusies. Op 24 juni 1893 kwamen de leden bijeen in het lokaal Hanengevecht in de Kattenbergstraat en besloten de nieuwe naam *Borgerhoutsche Volksgilde* aan te nemen met als kenspreuk "Vlaamsch en katholiek"⁷. Meteen keurden ze de voornaamste programmapunten goed:

1. godsdienstigheid en vlaamsgezindheid
2. verdediging van de werknemersrechten
3. anti-militarisme
4. behartiging van gemeentebelangen.

Als voorzitter werd Lodewijk Plompen verkozen.

De nieuwe naam doet vermoeden dat hij tot stand kwam onder invloed van de gildebeweging die streefde naar een corporatistische arbeidsorganisatie. Maar het tweede programmapunt doet dan weer vermoeden dat de sociaal-democraten hun slag thuishaalden. De Volksgilde evolueerde vlug naar een sociaal-progressieve vereniging. Op 13 oktober 1893 hield de voorzitter tijdens een toneelavond van de sociaal-democratische *Wettige Katholieke Werkmanskring van Borger-*

hout reeds een voordracht⁸. Een ander kenmerk van de Volksgilde was haar anti-socialistische karakter. Op 20 november 1893 organiseerden ze een toneelavond ten voordele van de anti-socialistische propaganda⁹.

In Berchem besloot de “machtige” *Bekwaamheidskiezersbond*, tijdens een vergadering in lokaal *De Zwarte Leeuw* in de Driekoningestraat 19, naar het voorbeeld van Borgerhout, zijn naam te wijzigen in *Berchemsche Volksgilde*¹⁰.

De *Borgerhoutse Volksgilde* vertoonde de volgende maanden in toenemende mate een sociaal-democratisch karakter. In september richtte ze een kas van onderlinge bijstand op¹¹ die van in het begin 150 leden telde. Ze zou nog groeien. In januari 1895 sloot de *Volksgilde* aan bij het *Verbond der Werkbeurs*¹². Zij openende daarvoor een bureel in de Milisstraat 81. Een maand later verscheen *De Kristene Werkman*, het eerste nummer van een eigen blad¹³. De *Gazet van Antwerpen* reageerde negatief en meende een omfloerste waarschuwing te moeten geven: “Een goede raad: Vriend, wees voorzichtig! Uw artikel “eene Denkwijze” wettigt die raad”. Op 27 april, dat is enkele dagen voor het bezoek van priester Daens, nam de *Volksgilde* deel aan de stoet van de *Katholieke Werkmanskering* en wilde daarmee iedereen overtuigen dat ze de grootste werkmanskering van Borgerhout was¹⁴.

Zo te zien palmden de Borgerhoutse sociaal-democraten, waaronder wellicht een aantal daensisten, op korte tijd een bestaand verbond van een klein aantal gegoede (en wellicht conservatieve) katholieke kiezers in. Dat een bezoek van de progressieve priester Daens herrie zou veroorzaken, stond in de sterren geschreven.

Priester Daens¹⁵

Adolf Daens werd op 18 december 1839 in Aalst geboren als vijfde kind van een eenvoudig gezin. Na zijn humaniora trad hij binnen in het noviciaat van de jezuïeten. In 1871 kreeg hij, op eigen verzoek, ontslag uit de orde en ging naar het Groot Seminarie van Gent. In 1873 werd hij priester gewijd. Daens vervulde taken in het onderwijs en in de parochies maar hield die opdrachten nooit lang vol, zodat hij uiteindelijk zonder functie achterbleef. Daardoor kreeg hij de mogelijkheid om zijn broer Pieter bij het opstellen van diens

weekbladen te helpen. In april 1893 vroeg Pieter hem om, bij de stichting van de *Christene Volkspartij*, een programmatekst op te stellen. Al vlug evolueerde hij tot de morele leider van de nieuwe partij. In 1894 werd hij als volksvertegenwoordiger verkozen in het arrondissement Aalst. Hij verdedigde met vuur de belangen van de boeren, de kleine middenstanders en de arbeiders. Maar de ingenomen standpunten werden door vele gevestigde machtshebbers als bedreigend ervaren. Hij kwam ook in conflict met de officiële Katholieke Partij die veel conservatievere standpunten innam. Weldra verontrustte het conflict de hogere geestelijkheid. In 1898 werd hij door bisschop Stillemans gesuspendeerd. Daens ondervond tijdens die bewogen jaren veel tegenkanting. Zijn partij raakte meer en meer geïsoleerd. Door een hardnekkige hetze tegen zijn persoon verloor hij veel aanhangers. In 1906 raakte hij niet herkozen. Op 14 juni 1907 overleed hij, totaal uitgeput, in Aalst. Daens heeft in grote mate bijgedragen tot de ontplooiing van de christen-democratie in Vlaanderen.

Eigentijdse bronnen

Omdat verschillende eigentijdse bronnen vrij nauwkeurig de gebeurtenissen op 5 mei 1885 in Borgerhout beschrijven, kennen we niet alleen de inhoud van de boodschap van Daens maar ook de omstandigheden waarin ze werd gebracht. De voornaamste bron is een verslag van de meeting in het *Handelsblad*. Daarna verscheen ook een brochure waarin, behoudens het letterlijk verslag van het *Handelsblad*, ook een chronologisch overzicht en een sfeerbeeld van Daens bezoek wordt gegeven¹⁶. Een uittreksel van deze brochure verscheen in 1909 in het boek “Priester Daens”, geschreven door Pieter Daens, de broer van Adolf en volksvertegenwoordiger voor de Deansisten¹⁷.

Ook in de *Gazet van Antwerpen* verscheen op maandag 6 mei een verslag van het bezoek. Daarin wordt de nadruk gelegd op het tumult in de zaal en op de straat. Over de inhoud van de toespraak komen we in de GVA weinig te weten en wat de lezer daarover te lezen krijgt is dan nog eerder partijdig weergegeven.

We zullen eerst aandacht schenken aan Daens' rede zoals ze in de brochure wordt weergegeven.

Daarbij is enige kritische afstand geboden. Men moet rekening houden met het feit dat het geen tekst van Daens zelf betreft maar een verslag van een journalist. Bovendien kon de verslaggever de woorden van de spreker, wegens het geroezemoes in de zaal, niet altijd goed verstaan.

Zijn boodschap aan “het volk van Borgerhout”

“Ik had een droom ...” Zo begon priester Daens zijn toespraak. Het was een droom die hem en zijn toehoorders verplaatste naar het Vlaanderen uit vroegere tijden. Er heerste welstand in de steden, terwijl de Vlamingen, brave christenen, toch het hoofd niet bogen voor keizers en koningen. De werklui werden niet afgebeeld. En ook op het platteland was het goed leven: in één week won de boer “genoeg om een vet schaap en een paar schoenen te kopen en in drie weken kocht hij zich een koe.”

Door geldzucht kwam aan die toestand een einde en weldra heerste overal misbruiken, tot in de kloosters toe. Die veroorzaakten dan weer opstanden, zoals bijvoorbeeld die van Maarten Luther. (De verslaggever verontschuldigt zich hier omdat hem door het geroezemoes en de kreten in de zaal wel enkele “volzinnen” ontgaan zijn).

Het toppunt van die neergang werd bereikt onder het zelfzuchtige bewind van Lodewijk XIV, “die men, onderstreepte Daens, “de Grote” noemde, misschien omdat hij een grote dief was”. Dat deed tenslotte de revolutie ontbranden, waarvan we nu nog altijd de nefaste gevolgen ondervinden.

(Vrij onverwacht?) deelde priester Daens nu mee dat hij diezelfde morgen ontvangen was door de pauselijke gezant in Brussel die hem meedeelde dat de paus van hem wilde vernemen hoe de toestand er in Vlaanderen voorstond. Welnu, ik ben bereid, ging hij verder, om mij naar Rome te begeven om de paus mee te delen dat het Vlaamse volk tot in de kern katholiek is, maar in een ellendige sociale toestand verkeert. Maar dat wij ons dan ook vastberaden inzetten om die toestand te verbeteren.

Dan begon hij zijn programma uiteen te zetten. Rijkdommen beloofde hij niet en het bestaan van de standen kon hij niet ongedaan maken. Maar iedere stand moet genoeg verdienen om deftig te kunnen leven. Er moest een verzoening tussen de standen tot stand gebracht worden maar tegelijk een betere verdeling van de rijkdom als vervulling van de smeekbede uit het Onze Vader: “Geef ons heden ons dagelijks brood”. Progressieve belastingen moeten daartoe het instrument worden, maar meende hij, daarom zijn we nog geen socialisten! Ten bewijze verwees hij naar het jubeljaar dat Mozes op ingeving van God voor Israël had ingesteld. Een jubeljaar greep om de vijftig jaar plaats: dan moest elk geruild of verkocht bezit aan de vorige bezitters of hun erfgenamen teruggeschonken worden zodat de vroegere meer evenwichtige verdeling van de rijkdom hersteld werd.

Tot slot stelde de spreker de twee belangrijkste punten uit zijn programma voor: de evenredige

Station Borgerhout

vertegenwoordiging en de reglementering van de arbeid. Wat het tweede punt betreft wil hij de dagelijkse arbeidsduur beperken tot 10 uur voor de fabrieksarbeiders en tot 8 uur voor de bedienden (beambten). Overigens is hij het met de socialisten eens dat de vrouwen niet in de fabriek thuishoren. Het eerste punt, de evenredige vertegenwoordiging, verdedigt hij door erop te wijzen dat op die manier ieder het zijne krijgt, en niet, zoals bij het meerderheidsstelsel, de ene alles en de anderen niets. Hij hekelt de heersende gebruiken in de gemeenteraden waar de burgemeester dikwijls alles op zijn eentje besluit. Ons stelsel kan misschien de socialisten in de gemeenteraden brengen, ging hij verder, maar waarom zouden we niet met hen leren samenwerken?

Priester Daens beëindigde zijn betoog met een warme oproep tot medewerking: 'We komen geen verdeling zaaien. Komt tot ons, opdat de profetie van kardinaal MANNING¹⁸ in de 20ste eeuw vervuld worde voor de mensen die van goede wil zijn!'.

Het bezoek volgens de brochure

In de brochure wordt het verloop van priester Daens' bezoek nauwkeurig beschreven. De auteur, L. J. Plompen, geeft niet alleen de tijdsbesteding van de gastspreker weer, maar beschrijft ook de sfeer die in de zaal en op straat heerste. Het bezoek was wel kort. Juist die morgen was Adolf Daens ontboden geweest bij de pauselijke nuntius in Brussel. Na afloop nam hij de trein richting Antwerpen.

Het tijdschema verliep als volgt:

-15,06 uur. Aankomst in het station, met een rijtuig naar Borgerhout, onderweg wordt de politieke voorman Jan Ignaas De Beucker opgehaald.

-15,30 uur. Start van de meeting in de *Eenhoorn*¹⁹, onder het voorzitterschap van M. VAN MOL. Daens spreekt ongeveer één uur. Na de lezing stapt hij tussen zijn toehoorders naar achter in de zaal.

-16,30 uur. Daens rust in een zaaltje achter de herberg. Hij babbelt er met De Beucker, de bestuursleden van de volksgilde en enkele vrienden.

-17,30 uur. Beëindiging van de rustpauze. Een rijtuig was vooraf besteld tegen 18 uur. Het was

dus nog te vroeg om te vertrekken. Buiten stond nog een massa volk hem op te wachten. Men beslist te voet naar het station te gaan. Onderweg brengt de groep een bezoek van één kwartier aan *In den Wildeman*²⁰. Er volgen korte toespraken van de Borgerhoutse daensist Jacob Piselé en de reeds vernoemde Jan De Beucker.

Men vertrekt opnieuw naar het station maar omdat het nog steeds te vroeg is, maakt men nog een omweg langs de Gemeenteplaats, de Handelslei en de Keizerlei.

-18,20 uur. In de wachtzaal wordt afscheid genomen.

-18,27 uur. Vertrek van de trein.

Het bezoek aan Borgerhout blijkt nauwelijks 5 uur en 21 minuten te hebben geduurd.

De voornoemde daensistische voormannen

Jan Ignaas De Beucker (Viersel 1-2-1827 – Antwerpen 22-10-1906) was een voor-
aanstaand daensist en Vlaams-nationalist²¹. Hij was koopman in zaden en leraar aan de tuinbouwschool in Vilvoorde. Hij woonde in de Carnotstraat 107, Antwerpen. Jan was provincieraadslid en voorzitter van het *Nationaal Vlaamsch Verbond* in Brussel. In 1898 werd hij tot voorzitter van de *Nederduitse Bond* verkozen. Hij had in 1894 priester Daens gesteund bij de verkiezingen in Aalst en hem gefeliciteerd met zijn overwinning²². De Beucker was in 1895 een van de bezielers van de *Vlaamsche Christene Volkspartij van Antwerpen* maar voelde niets voor een blijvende dissidentie met de Meetingpartij. Hij was heel populair in Borgerhout.

Jacob Piselé hield eveneens een toespraak in *In Den Wildeman*. Hij was ondervoorzitter van de *Volksgilde* van Borgerhout²³ en van de *Vlaamsche Christene Volkspartij* - afdeling Borgerhout²⁴. Hij hoorde tot de gematigde strekking die eerder als drukkingsgroep binnen de Meetingpartij wilde optreden. Piselé verbrak nooit de contacten met katholieken van Borgerhout. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1899 stond hij op de lijst van de Verenigde katholieken en werd er (als feitelijk daensist) verkozen.

De sfeer in de zaal en op de straat

De auteur L. J. Plompen zoekt naar een verklaring voor de gespannen sfeer in Borgerhout. De oorzaak ligt volgens hem bij de *Gazet van Antwerpen* die zijn lezers verkeerd heeft voorgelicht. Daarin werd geopperd dat Daens de Antwerpse katholieke volksvertegenwoordigers Cooremans en Heuvelmans kwam bekampen en het gemeentebestuur aanranden. Wat dwaasheid! Daens wil geen verdeeldheid maar wel VREDE! VREDE! Dat wil de schrijver uitleggen. Toch vermeldt hij dat er zich reeds vroeger twisten hadden voorgedaan in de gemeente.

Gedurende de twee laatste jaren nodigde de *Volksgilde* een hele reeks sprekers uit om het volk van Borgerhout voor te lichten en raad te geven. De sprekers worden opgesomd, waaruit blijkt dat verschillende en soms tegenstrijdige strekkingen aan bod kwamen.

Plompen schrijft dat de uitnodigers de priester vereren als een heilige omdat ze hem goed kennen. De mensen mogen geen verkeerde gedachte krijgen. Ze wilden de priester aan het volk voorstellen, hij kon zijn programma uitleggen. Dan zal het volk kunnen oordelen.

De auteur benadrukt verscheidene keren dat de *Volksgilde* geen tweedracht in de Katholieke partij wil. Dat enkele partijhoofden niet goed overeenkomen, mag niet blijven duren. Er moet vrede en eendracht heersen in Borgerhout. Bij de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen moet er één katholieke lijst voorgesteld worden waarbij een voldoende aantal vertegenwoordigers van het werkvolk naar het gemeentehuis worden gezonden. Wie daarmee niet akkoord gaat, moet zich uit de politiek terugtrekken.

Deze passage maakt duidelijk dat bij Borgerhoutse daensisten, zoals in Berchem, de gematigde strekking domineerde (de zogenoemde “Lebon-doctrine”)²⁵. Die streefde naar een overeenkomst met de katholieke partij en verwierp een zelfstandig optreden van de daensisten of een samenwerking met de socialisten.

Tijdens de toespraak van Adolf Daens reageerde de zaal geregeld. Meestal ontving hij geestdriftige toejuichingen maar er klonken ook afkeurende kreten. Op het einde werd zowel “Leve pastoor Daens” als “Weg met Daens” geroepen. Toch ging de vergadering “tamelijk rustig” uiteen.

Er komt ook een raadselachtige passage in voor: Uit geest van verzoening willen wij niet uitwijken over de aftakeling die Vader De Beucker op de koer toediende aan eenen jongeling die beweerde medewerker te zijn van een zeker blad.

Naar het station

Tijdens de rust genoten enkele bestuursleden en vrienden in het zaaltje van de vertrouwelijke omgang met Daens. Zij waren onder de indruk van zijn overtuiging, van de gloed en geest in zijn woorden, ook van zijn eenvoud en nederigheid. Na de rust bleek nog steeds een grote menigte mensen op de straat te wachten. Een twintigtal jongeren bleven in de herberg roepen: “Hoe, hoe!, weg met Daens, Leve Woeste!” (dat was de voornaamste politieke tegenstander, de leider van de conservatieve katholieken). Maar daar werd nooit op geantwoord met “Weg met Woeste”.

Het bezoek aan *In den Wildeman* was niet voorzien. In het volgekropte kleine zaaltje waren geen tegenstanders aanwezig. De geestdrift steeg er ten top. Ook hier volgde een raadselachtige passage. Nadat ondervoorzitter Piselé hulde bracht aan een bestuurslid die door een zeker blad werd belasterd, volgt: In krachtige, misschien wel wat hevige bewoordingen, laakte de heer Piselé de poging tot broodroverij, ten opzicht van ons bestuurslid gepleegd, door het aangeduide blad. De persoon in kwestie antwoordde en vroeg niet aan te dringen. Hij wilde, zoals Daens, vrede.

Vader De Beucker werd bedankt voor zijn aanwezigheid. Hij werd gedurende vijf minuten toegejuicht en men riep: “Leve onze oude Vlaamsche strijder!, Leve onze toekomstige volksvertegenwoordiger!” Maar De Beucker antwoordde dat hij daarvoor te oud is.

Bij het verlaten van de herberg vormde de menigte een stoet terwijl dezelfde liederen bleven weerklinken. Aan het huis van De Beucker kreeg de voorman een warme hulde. Wandelaars in de straat juichten hem toe en dames aan de vensters wuifden met hun zakdoeken. Aan de Keizerlei kwamen de bezoekers van de koffiehuisen naar buiten om mee te juichen. Van dan af werd enkel nog “Leve pastoor Daens” geroepen.

In de wachtzaal van het station namen een twintigtal vrienden een perronkaartje om de priester uit te kunnen wuiften.

Lof en afkeur voor de dagbladen

In de brochure bedankt het bestuur van de *Volks-gilde* de hoofdredacteur van het *Handelsblad* voor het schone en onpartijdige verslag. Maar men vermoedde dat de reporter na de voordracht was weggegaan omdat hij de geestdriftige menigte van ruim 2000 man die de priester naar het station bracht onder het zingen van de Vlaamsche Leeuw, Leve Pastoor Daens, en vooral “Weg met de Frut-gazet” niet heeft gezien. Hij heeft ook het “schoon gedrag” van de politie onder bevel van Commis-saris ROOSEN, niet gezien. De gilde zal het deftige blad bij de katholieke bevolking aanbevelen.

Het verslag van *l'Escaut* wordt door de *Volks-gilde* goedgekeurd. *La Métropole* gaf een kort maar tamelijk juist verslag maar dat van de liberale *Le Matin* was, natuurlijk uit partijbelang, op vele plaatsen vervalst.

De auteur weigert het verslag van de *Gazet Van Antwerpen*, die priester Daens onrechtvaardig belasterde, te bespreken. Het blad moet, in naam van de heilige godsdienst ophouden met persoonlijke aanvallen.

De auteur trekt zijn besluit

J. L. Plompen wil besluiten met een wijs woord en een goede raad. Hij doet dat met woorden aan te halen van pastoor Keesen, een christen-democratische senator uit Limburg:

Het kiesrecht en het landsbestuur, dat er de weerspiegeling van bleef, was tot nu toe het uit-sluitend eigendom der burgerij – maar de tijd is voorbij. De massa's komen in gisting en het uur van volksbestuur is geslagen. Het volk zal wetten maken – en ze maken ten zijnen voordeele ... De partij die zich aan het kiezersleger zal voorstel-len zonder oprecht democratisch programma zal weggevaagd worden.

Deze priester Keesen was een van de voorman-nen van de *Belgische Volksbond*, gesticht in 1891²⁶. De Volksbond verenigde in een federale structuur allerlei sociale verenigingen over heel het land. Hun doel was een hechte band te smeden onder de katholieke arbeiders van België tegen de socialisten en te trachten om de stoffelijke en morele toestand van de arbeiders te verbeteren. Het initiatief tot de stichting ging uit van de corporatisten, die voorstander waren van gemengde beroepsverenigingen. Joris Hel-

leputte, de eerste voorzitter, geloofde sterk in het corporatisme²⁷. Zij namen de middeleeuwse gilden, waarin de meesters en de gezellen verenigd optraden, als voorbeeld. In 1895 was hij voor de vooruitstrevende vleugel van van de Volksbond niet meer aanvaardbaar als voorzit-ter. Hij nam in 1895 ontslag en werd opgevolgd door Arthur Verhaegen. Er werd toen definitief gekozen voor gescheiden beroepsverenigingen. Na de eerste wereldoorlog werd de *Volksbond* opgevolgd door het *Algemeen Christelijk Wer-kersverbond*.

Het verloop van het bezoek volgens de GVA

In het digitaal archief van de *Gazet van Ant-werpen* vonden wij een verslag, gedateerd 6 mei 1895. De toon van het artikel verschilt erg van het verslag in het *Handelsblad*. De auteur meent dat de voordracht van Daens niet had mogen plaatsvinden. Dat zou veel twist, gekijf en verdeeldheid hebben vermeden. Hij deelt mee dat er op de steenweg “grote beweging” heerste. Er trokken veel Antwerpenaars naar Borgerhout. De zaal was helemaal bezet, op de koer en op straat zag het zwart van het volk.

De zaal was volgens de onbekende schrijver voor de helft bezet door socialisten, waarvan 150 man van Aalst, en liberalen, de andere helft door een gemengd publiek, onder meer christen democraten en andere, talrijke katholieken.

De intrede van Daens leverde volgens de *Gazet* een niet te beschrijven schouwspel op. Er werd veel geroepen: “Bravo!, Ahoert!, Leve Daens!, Leve Woeste!, Weg met de scheurmakers!”.

Van de voordracht heeft de auteur, wegens het aanhoudend geroep in de zaal, weinig verstaan. Toch hoorde hij een aanval van Daens op de bezitters en zelfs op de geestelijkheid. Daarbij hemelde de spreker Luther op. Daens kondigde ook aan naar Rome te zullen gaan. Bij het vertrek van de bezoeker noteerde de auteur opnieuw veel geroep en getier.

De *Gazet van Antwerpen* besluit dat Daens van zijn reis naar de Scheldestad geen aangename herinnering zal bewaren.

De verdere evolutie van het daensisme.

De aangekondigde reis naar Rome is doorge-gaan. Daens verbleef er van 14 tot 24 mei²⁸. Maar

vanuit België werd van hogerhand contact opgenomen met het Vaticaan om de ontmoeting te verhinderen. Daens is nooit bij de paus geraakt. Hij kreeg wel een in het Latijn opgestelde brief van kardinaal Di Pietro, prefect van de Congregatie van het Concilie, waarin op een zalvende toon de politieke actie – niet de leer – van de priester werd gelaakt en aangemaand om er aan te verzaken.

Pieter Daens beschrijft in zijn boek *Priester Daens* uitgebreid de reis van zijn broer naar Rome en belicht daarbij de verschillende pogingen tot beïnvloeding²⁹.

De Christen democraten van de *Belgische Volksbond* zagen na aanstelling van Arthur Verhaegen in 1894 af van het corporatisme en evolueerden naar de oprichting van zelfstandige arbeiders-groeperingen³⁰.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van november 1895 volgden de Borgerhoutse en Berchemse daensisten de Lebon-doctrine³¹. De kopmannen van de *Vlaamsche Kristene Volkspartij* sloten een overeenkomst met de Verenigde Katholieken. In Borgerhout werd Jacob Piselé verkozen. Berchem stuurde voorzitter Alfons Hellings en een zekere Vermeulen. In Antwerpen, waar de radicale vleugel het haalde op de gematigde vleugel, behaalden de daensisten geen zetel.

Gaston Van Bulck

Bibliografie

Cooremans T. 1895: De vakverenigingen, machtige, katholieke vakbonden. Antwerpen, 68 blz.

C.Th.: Vakverenigingen in *Gazet van Antwerpen*, 26/11/1894 tot 20/12/1894

Daens P. 1909: *Priester Daens*. Aalst. Heruitgegeven in fax-similé in Keerbergen, 1979. 220 blz.

De Volder N. 1965: Sociale geschiedenis van België. *Cursus Faculteit Sociale en Politieke Wetenschappen K.U.L. Leuven*, 235 blz.

Gazet van Antwerpen. Digitaal archief

Landuyt H. 1973: *Het Daensisme in Antwerpen*. Antwerpen, 125 blz.

Luyckx T. 1964: *Politieke Geschiedenis van België*. Brussel, 559 blz.

Plompen L. J. 1895: *Priester Daens, volksvertegenwoor-*

diger van Aalst, in *Borgerhout*, uitgenodigd door de Borgerhoutse Volksgilde. Antwerpen, 32 blz.

Scholls S. H. 1965: 150 jaar Katholieke arbeidersbeweging in België (1789-1939). *Tweede deel: De Christen democratie (1886-1914)*. Brussel, 400 blz.

Van Isacker K. 1959: *Averechtse democratie. De Gilden en de christelijke democratie in België 1875-1914*. Antwerpen, 147 blz.

Van Isacker K. 1965: *Het Daensisme*. Antwerpen, blz. 235

Van Campenhout F. 1993: *Lexicon van de Daensistische Beweging*. Gent-Oostakker, 224 blz.

Voetnoten

¹ Dank aan Bert Verriest uit Mechelen voor zijn suggesties en nazicht van de tekst

² Scholls S. H. 1965, II, 356

³ C.Th. 1894

⁴ Cooremans T. 1895, 38-39

⁵ De Volder N. 1965, 230

⁶ Luyckx T. 1964, 208-209

⁷ *Gazet van Antwerpen*, 28 juni 1893

⁸ *Gazet van Antwerpen*, 14 oktober 1893

⁹ *Gazet van Antwerpen*, 17 november 1893

¹⁰ *Gazet van Antwerpen*, 8 maart 1894

¹¹ *Gazet van Antwerpen*, 21 september 1894

¹² *Gazet van Antwerpen*, 11 januari 1895

¹³ *Gazet van Antwerpen*, 13 februari 1895

¹⁴ *Gazet van Antwerpen*, 27 april 1895

¹⁵ Van Campenhout F., 1993, 41-43

¹⁶ Plompen L.J., 1895

¹⁷ Daens P. 1909, 69-74

¹⁸ Kardinaal Hendry Edward Manning (1808-1892), aartsbisschop van Westminster, kwam op voor het lot van de arbeiders. Hij steunde de havenarbeiders van Londen bij hun staking in 1889

¹⁹ De Eenhoorn was een toneelzaal, Turnhoutsebaan 343, Borgerhout

²⁰ In den Wildeman was een herberg, Turnhoutsebaan 184, Borgerhout

²¹ Voor deze biografische gegevens maakten we gebruik van de opzoekingen door het Provinciaal bestuur van Antwerpen. Zie op het internet: odis.kuleuven.ac.be

²² Van Campenhout F. 1993, 17

²³ Plompen L. J., 1895, 20

²⁴ Landuyt H. 1973, 78

²⁵ Landuyt H., 1973, 76-79

²⁶ Van Campenhout F. 1993, 14

²⁷ Van Isacker K. 1959,

²⁸ Van Isacker K. 1965, 88-92

²⁹ Daens P. 1909, 75-82

³⁰ Luyckx T. 1964, 218

³¹ Landuyt H., 1973, 76-79

Dé Jan Louies op tv. Op een schrikkel dag zou je zoiets nog kunnen verwachten, maar nee het gebeurde op een vrijdag, niet eens de dertiende.

Niet de eerste keer, maar voor het eerst in volle primetime, omringd door een overvolle klas volwassenenonderwijs werd Oiljsters geloofd en geprezen. Opvallend, niet de jongste generatie Aalstenaars, niet de pubers, niet zij die net de legale meerderjarigheids-grens overschreden hebben vulden het scherm. Wel de Aalstenaars - zij die er geboren en getogen zijn en nieuwkomers van ver of nabij - die corresponderen aan de gemiddelde leeftijd van 53 jaar die de Vlaamse televisiekijkers blijken te bezitten. Die overvolle klas wil het met elkaar doen in 't Oiljsters. Er zijn nog wachtenden om het allemaal op later tijdstip nog eens over te doen.

Heel Vlaanderen is na de passage van Jan Louies en Jacquy De Pauw en hun discipelen van het ware Oiljsterse spraakgeloof op de hoogte van de natte klanken. „De gemouilleerde klanken”, voegde Jan er aan toe. De voorbeelden rolden over het één-journaalscherm. Ik genoot.

Ik genoot in een nostalgische bui naar mijn Oiljsterse woon- en werkjaren. Ik genoot omdat een cursiste de ware en enige reden van het bestaan van die leergang aanwees: Oiljsters dat brengt ons nog meer samen. Taalrijkdom is stevige lijm. Ai mààn, ai m'n kindj... ik krijg van zo'n liefdesverklaring voor taal zowaar zompige ogen. Puur verlangen naar vervlogen tijd. Mooi omwille van de ongrijpbaarheid.

Het gaat niet goed met de dialecten in het Nederlandse taalgebied. In andere taalcontreien horen we dezelfde weeklacht. Mobiliteit, geëiste werkflexibiliteit, globalisering, invasief mediagerelateerd Verkavelingsvlaams,... nekken de moedertaal van 53-jarigen en dito plussers. Jongere generaties liggen van in moeders buik al aan het infuus van de tussentaal. Ze hebben geen moedertaal van straat en buurt meer. Ze hebben nog niet eens hun tweede taal, het Standaardnederlands, onder de knie of ze wagen zich al aan de steenkolenhakkerversie van Oxford.

Ja, ik ben een geradicaliseerde gebruiker van het Standaardnederlands. Dat is onze communicatietaal wanneer we de Zoutstraatpoort buiten stappen, wanneer we de rechteroever dagelijks ruilen voor een werkplek in Brussel. Ik wil in een Aalsterse winkel, aan een Aalsters loket, in het Aalsters verenigingsleven, wanneer ze mij niet door en door kennen, niet aangesproken worden in 't Oiljsters. Net zoals u het niet waardeert op een Blankenbergs dijkterrasje aangesproken te worden met „Wuk?”. Aan de toog met vrienden, gebogen over een quiztafeltje in De Brug aan de Aalsterse Hersbage, geniet ik volop van de souplesse, de klankrijkdom, de emotie die het Oiljsters draagt.

Voor alles is een plaats, is een tijd. Ik ben een geradicaliseerde genietster van dialect. Ik loop in Leuven met mijn hoofd in de lucht om er alle 'tweetalige' straatnaamborden te lezen. In Twente lees ik graag Twentse opschriften. Ik spreek een Kortrijks woord luidop uit wanneer me iets te binnen schiet waarmee mijn moeder iets aanwees of omschreef. Na afloop van een zoveelste vergadering hoor ik graag het uit Limburg afgezakte medelid van de raad van bestuur van mijn seniorenvereniging een mop vertellen in een Maaseiker vocabularium, ook al dient de mop nogal eens overgedaan te worden in een verstaanbaarder Nederlands.

Hoe meer dialecten hoe rijkere voedingsbodem voor het Nederlands. Mits inachtname van eenvoudige spelregels is de *marriage parfait* tussen Standaardnederlands en dialect een vanzelfsprekendheid. Geen dialect is meerwaardig, zoals Jan voorhield op tv. Mooi toch.

Geen dialect is minderwaardig, ook niet aan het Standaardnederlands. De opfriscursus Oiljsters is helemaal wat anders dan het initiatief ooit door vakbond ABVV in West-Vlaanderen genomen waarbij West-Vlaams aan Franstalige werknemers in de kustprovincie aangeleerd werd, voorbijgaand aan de noodzakelijke kennis van Nederlands om bijvoorbeeld arbeidsreglement en -contract, veiligheidsvoorschriften, e.d. te kunnen lezen en begrijpen.

Alles netjes op z'n plaats en in de juiste omstandigheid. Altijd beter dan het Verkavelingsvlaams, mossel noch vis.

Johan Velghe

EUGÈNE EN ERNEST TUMMERS IN LONDEN

1914-1918

vierde aflevering

1916. Oorlogssituatie druk zwaar op het dagelijks leven.

Ernest kon begin 1916 opgelucht adem halen. Hij had werk gevonden bij de Royal Air Factory (RAF) in Farnborough. De fabriek lag op 7 mijlen (ca. 10 km.) afstand van zijn woning in Bagshot en was per fiets te bereiken. Ook zijn broer Eugène, woonachtig in Hammersmith-Londen, kon hij af en toe met de trein bezoeken.

Zoals te verwachten was, schreven de beide broers bij het nieuwe jaar brieven naar hun ouders. Wat later kregen ze de antwoorden in hun postbus. De achtergebleven ouders in België stelden het, gezien de omstandigheden, vrij goed. Scheen alles rooskleurig in Engeland, toch vingen de broers geruchten op dat tegen 1 april alle Belgen het land moesten verlaten. Ernest nam de gerucht ernstig op en vroeg zijn broer te informeren bij zijn comité in Londen. De Engelsen, zo schreef hij, waren ons beu gezien en we moesten op tijd een boot kunnen nemen om dit land van onheil te verlaten. (*quitter ce pays de malheur*). Een kleine maand later, in februari 1916, hoorden ze van dat vertrek niets meer. Ze wachtten dan maar af wat minister Asquith zou beslissen. In diezelfde maand kreeg Ernest een griepaanval, diarree, krampen en kon een week lang niet werken. Dat gedwongen thuisverblijf stelde zijn zenuwen erg op de proef. Ernest, die met zijn vrouw Madeleine en hun twee kinderen in een barakkenkamp van de fabriek woonde, kon er moeilijk de slaap vinden. 's Nachts heerste er steeds lawaai. Ernest en zijn familie besloten dan in de onmiddellijk omgeving van de fabriek een woning te betrekken. Ernest zelf bestelde vooraf in Londen aangepaste meubelen, op krediet tegen 6 shilling per maand. Wel verloor de familie vanaf april de voedselbon en moest ze zelf haar eigen voedselvoorziening bekostigen. Maar Ernest had opslag gekregen en de fiets om het dagelijkse traject van 7 mijlen af te leggen, had hij niet meer nodig. Zo bekwam hij meer vrije tijd en misschien kon Madeleine zelfs als bediende aan het werk geraken. Wel moesten ze rekening houden met de betaling van de kostschool voor hun zoon

André. Maar de voordelen waren belangrijker en in de eerste weken van april verhuisden ze naar Farnborough (Hants), Marlborough Lines, 52B, East Square. Het was een huurhuis van de fabriek, voorzien van vier plaatsen, een tuin, een W.C. op de eerste verdieping en elektrische verlichting. Dat alles voor 9 pennies per week. Gelukkig was hij van dat 'crapule' uit Bagshot verlost. Voor het eerst kon Ernest zich wat verzoenen met zijn ballingschap in Engeland. Wel vermeldde hij in de brief van 29 april aan zijn broer dat aan de Belgen, die de fabriek verlieten, gevraagd was te tekenen dat ze verder onder militair gezag stonden. Geen enkele Belg was hierop ingegaan, des te meer daar het gerucht de ronde deed dat de Belgische regering zelf in Groot-Brittanie een arsenaal zou oprichten. Tevens maakte hij melding van het groot aantal vrouwen die in de munitieafdelingen werkten.

Vanaf de lente van 1916 liet de oorlogssituatie zich in het dagelijks leven steeds meer voelen. Juist dan sukkelde broer Eugène met zijn gezondheid. Na een bezoek aan het lokale hospitaal, werd hij tussen 18 en 22 april 1916 in het Kings Alberthospitaal III te Holgate in observatie opgenomen. Meer dan waarschijnlijk met rugklachten, want vanaf 1 mei oefende hij een zittende dienst uit. Eugène koos het zekere voor het onzekere. Hij nam verlof van 2 mei tot 1 september 1916 en herstelde goed. Nadien trad hij weer in dienst van de munitiefabriek Pelabon te Twickenham.

Voor Ernest daarentegen namen vanaf mei 1916 de negatieve geruchten steeds meer de bovenhand en ondervond hij de oorlogssituatie 'aan den lijve'. Het zat hem zeer hoog. '*Ce qui en est réellement c'est qu'on ne veut plus des Belges*' en dat vooral sinds de Britse kranten zich met de situatie van de Belgen inlieten. Het is nog geen open oorlog... maar dat zal komen zoals elders. Welke dankbaarheid spreidden de Britten ten toon? We moesten toch positie kiezen in de oorlog! En ongerust vervolgde Ernest in zijn brieven: 'Men

gaat de jonge mannen tot 35 jaar oproepen. Ik ben juist 35 geworden. Word ik opgeroepen? En wat gaat er gebeuren met de families van de opgeroepen? Alles gebeurt onder druk van de Engelse regering en tegen de Belgische in. De Belgische regering zelf zal zo weinig mogelijk soldaten aanwerven. En ondertussen moet ik hier elke dag werken tot 9u30 's avonds; ook op zondag!'

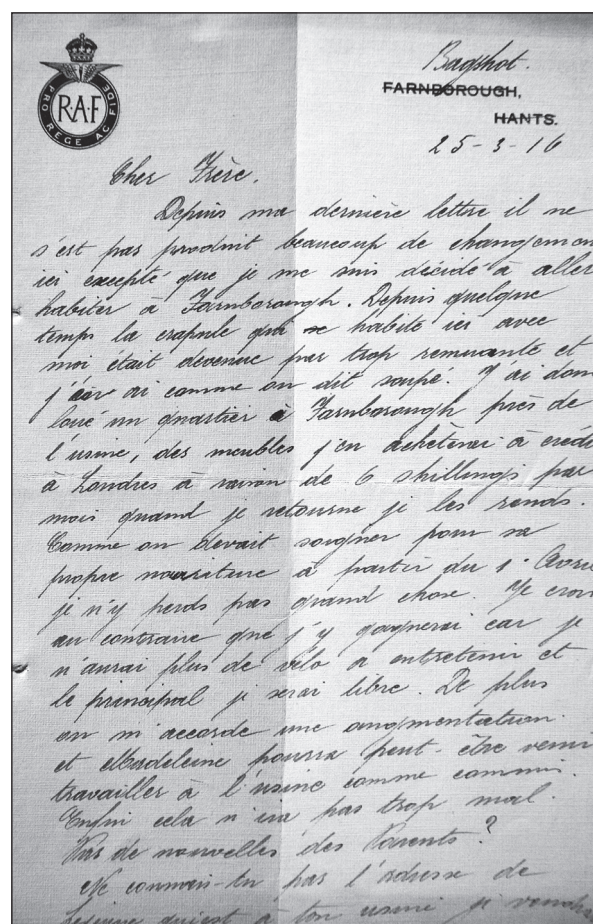
En in België verergerde eveneens de situatie. De brieven van de ouders bereikten de broers niet meer. Met zekerheid was de censuur ingesteld. Aan het front werden de aanvallen verhoogd en steeds meer Belgische soldaten werden gekwetst of sneuvelden. Werkloze arbeiders werden opgepakt en naar Duitsland of achter het front gestuurd. Ze moesten dwangarbeid verrichten of militaire karweien opknappen. De voedselprijzen werden steeds duurder, het noodzakelijke voedsel werd geransoeneerd zodat veel kinderen lichamelijk verzwakten.

De noodkreet in Ernests brieven bevestigde diezelfde situatie in Engeland. *'la vie est si scandaleusement chère ici qu'il m'est impossible d'épargner un penny'*. Waarschijnlijk zijn de levensmiddelen in Engeland nergens zo duur als in Londen. *'C'est le vol légal dans les grandes largeurs.'* Daarbij werd hij op zijn werk verdoken of publiek door zijn Britse collega's gepest, zelfs door zijn eigen personeel. Toen een collega één week verlof nam, werd hij aangeduid om naast zijn eigen taak deze van zijn collega op te knappen. Zijn protest hierrond werd brutaal door zijn chef afgewezen. Verder gaven de Britse werklieden geen gevolg meer aan een opdracht uitgaande van een Belg. De Belgen werden bijna als Duitsers, als indringers beschouwd.

De kredietlijnen voor de Belgen verliepen steeds moeilijker. Ernest had zich meubelen aangeschaft in een winkel in Londen. Deze was de enige die op krediet aan de Belgen leverde en hij bekwam weinig meubelstukken en dat voor veel geld. Ondertussen was het logement naar 10 shilling per maand opgetrokken. De enige hoop die nog restte, was dat de Belgische regering de getrouwden, die in de munitiefabriek werkten, niet zou oproepen.

Maar in november verzwoond die hoop. Oop 17 november las hij in *La Métropole*, een Antwerpse krant die in Londen te koop was, dat na 29 november alle klassen konden opgeroepen worden. Midden december viel de beslissing. De vier eerste groepen mobiliseerden op 1 januari 1917. Zijn groep, de vijfde, zou waarschijnlijk in april volgen. Het werd bang afwachten.

Hendrik Strypens

Papieren rond de ziekte van Eugène

Neutraal Ziekenfonds Vlaanderen

Het Neutraal Ziekenfonds Vlaanderen staat garant voor tussenkomsten tandzorgen, optiek, lidgeld sportclub en jeugdbewegingen, dieetadvies, vaccinaties, schoolreizen, speelpleinwerking, kampen, orthodontie, logopodie, ...

Kersverse ouders kunnen ook nog rekenen op tal van geboortevoordelen (geboortepremie, terugbetaling luiers, kraamhulp, thuisoppas zieke kinderen, ...).

UW PARTNER VOOR ZEKERHEID

Admin. zetel: Statieplein 12 - 9300 Aalst - 053 76 99 99 - www.nzvl.be - klantendienst@nzvl.be

Laat uw geld weer voor u werken. Kies voor een wendbare belegging met bodembewaking.

U wilt dat uw geld weer even hard werkt als uzelf? Vertrouw dan op de KBC-beleggingsspecialisten. Hoe ze dat doen? Even uitleggen.

- ❶ Is het klimaat gunstig, dan zetten ze alle zeilen bij om er voor u het maximum uit te halen. Daarbij houden ze nauwlettend de buienradar in de gaten.
- ❷ Gedonder op de beurs? Dan gooien ze het meteen over een andere boeg. Aandelen en obligaties worden dan omgewisseld voor cash. Zoeken naar stabiel rendement is daarbij de motor.
- ❸ Ondertussen bewaken ze 24/7 de bodem zodat neerwaarts risico beperkt blijft. Volgens de speelruimte die u vooraf duidelijk aangeeft.

Door dit actief beheer maakt u het beste van elke situatie. Laat uw geld weer voor u werken. Kom er eens over praten met uw KBC-beleggingsadviseur of KBC-verzekeringsagent.

KBC. Wij spreken uw taal.

